

219 O-16 4/12 - 1 MAR 1939 K 34/12
 BIRTH No. 11 4/12 Carlsruhe
 219 (1) indexed A.J. Mahloana
 pp 1-11

Mosadi xo e le moxolele xa a je mala a nku,
 xa a je di phalo, xa ba je nku, pudi, pholoxe
 di bolailwe ke leswa xolo. Xa a nua byalua,
 xa a je di phio, le moto xo, tsohle tse di
 babaxo bare di ka tse ntsa ngwana bolwetse
 ba selala. Xa a bethwe, xa a roxiwe xa
 a le byalo. Ngwana a bofolorang a kxona
 a mo šapa ka kobane ba phefa ka xo inama.
 Xa a vate xo bona selo sa xo tšwana
 kolobe, sa kobefa, le tšweni le khudu.
 Kxabo le yona xa a vate xo e bona.
 Xa a dumelela xo ya kxole, xo namela
 dilo tša xo kxothlo kxonye. Dinonyane tša
 xo swana le makalakune le maka xa
 a vate xo di bona. O bofa
 di tšwalo ka xo tšepheša, ko bo ya
 xodimo o e apara ka pele, bare
 matinyane yeno aka ha a xo ekiša.
 A ka no roxa monna ka mo a vatang
 a ka se mmethe. Ka leba ka leo
 ke xona mo a lalanang le monna
 wa xaxe. Ke xore xo lalana xo tle xo be
 xo boletšwe, xa xona le tšatši le a ka
 se laleng le mosadi.

219

II

Birtle Noll

K34/12

Xa e le xore o e bone ka xo e hloka
o a peya pitsana ya xaxe, le xe a sea
e bone ka xo e hloka xo no swana.

O ja mphokolo wa makxai wa
boleta, xa a xanelela xo j'eng ba a
a mo tšeele bare o otlela sera
teng. Maswana a makhura a makolo
xa a a je, o ja le bese fela; le
lethšere xa a je. Xa a je le xapu
bare le thlola môtse. Môtse ke bolwetš:
bya mosadi xo fatša bopéle bya
xaxe. Xa a duma seto se se
swanetšexo xojewa ba mo faka
xo phakiša, xe e le ba humi.

Badidi mo xongwe ba palelwexomo
fa. Xa a peya nama o swanetšé
xo nyaka mphaka, a ka se^e ripaxanye
ka seatla, bare di hlale di ka^{ta} tšé
tša šalela xšatši le ba fiwa
motho wa kxôbe. Xa a le byalo
xa a tšene ka ngwaneng, le
ka mašakeng xa a tšene, ka
xobane a sale dikweding, xo
tšena bakokolo fela ka mašakeng
le ka ngwaneng.

219 Birth No. 11

K34/12

Monna xa ana se a se ilang, xe ~~e~~ se
 xore a tsene ka mo ntlong yona e xo
 bopyang fela, a se ke a keba keba le
 basadi ba xaxe ka moka. Mme ere ka
 xore a sa tswa a no keba keba. Xe e sa le
 moxolele ba a mo ~~ta~~ laola, bare o
 rwele mošimane xoba ngwanenyana.
 Xe mosadi a belexa banenyana fela,
 ba sokolola tswala ka dihlare, a belexa
 bašimane. ~~Bah~~ Monna xa a letše
 mosadi xa tee, a ka se dire mpa.
 mpa ya mosadi e ya šomelwa, ~~a~~ ka
 mo imiša xe a letše nae kxwedi. kxwedi
 ya xaxe ya fetoxa, a tse ke a hlwa a
 e bona. Mosadi xe a rata monna a ka
 re xo lala nae xa tee, a ya a senyake
 mongwe a letše, wa bobedi are oseke wa
 wa mpolela, a phara wa pele. Monna
 a ka šno ikxanetsa are se yena,
 fela xa a dirile xa tee xa ana
 boitatolo, ka xore mosadi o ~~ta~~ ^{molele}
 taš mo ba letšeng, xoba e be e
 le ka fase xa sehlare xoba mabya-
 nyeng. Xe a se ^{no} ramotša taš bare
 ikele ka xae mma, ba šala ba mo
 tsene ka dipolelo.

219

Birth No. 11

K34/12

Xe a eketša, monna wa mosadi a una are takâlâ are ke ya mmetha, bare a owa morwa mokete molato xa o lwele. Ba xabo mosadi yo le y bona ba šopašopa mosenyi yo, bare o swanetše ~~to~~ xore o lefe, a be are ke na le kxomo. Bare re ya e nyaka xona byale, ba be ba tloxe ba e soka le dipudi.

Xe ngwana asa le mmeleng wa mmaxe, ba bala ka di'kxwedi, mosadi ore kxwedi yela e nthsetše, ye ke ya bobedi, yee tlang ke ya boraro, byalo byalo ko fihla diroba meno emetšedi, ka ya xo roba mono o tee o tseba xore le tla duma. O tla swara ke lešokô. Xa a sa fulela kwa kxole le xae, o no sepela sepela xona fa motseng, ko fihlela lebaka la xo bofologa xa xaxwe. Xe lebaka la xo bofologa le tle o arabetšwa sehlae ka fase xa maô, xore a tle a bofologe kapela. Sehlae seo ba fiwa ke ngaka ya matwetwe. Sepheko o ya a para le sona xore se modiše se mo lofe, a se hlarelwe ke kotsi ye ngwe.

219 y Birth No 11

K34/12

Mosadi wa moxolele o phela ka xo tlôla
 makhura a kxomo a thobya nokatše,
 le mokokotlo. Ba ba ba nna ba mo
 fa dišana a tutetša xore tsela di
 butšwe. Ngwana xe a šetše a tšile ba
 alela matswele ka dihlare ngwana a
 se a thšwe a anyanye, bare a katta
 anyanya bolwetši. Mosadi xe a be
 bethura, a ~~Alu bina~~, o xoma tsela.

mo xongwe a kile a nthša mpa o xoma
 tsela. xo xoma tsela kofa xongwe xo
 hlokiša motho bana. Basotho ba alafiša
 motho wa xo xoma tsela. Ba bangwe
 ba kxoma ko nthša mpa ka dihlare.

Monna xe a be a tiya mosadi
 ele moxolele, a tla a xoma tsela xa a
 fiwe molato, ba tla no mmolela ka
 thoko xore xe nkabe a seke a betha
 mosadi wa xa xe, ma mokla nkabe
 filwe ngwana, byale o itii ditše.

Di jo tše di sa dumeleng tša xo o tla
 ngwana a sa le kateng, di dira xore
 ngwana a xole, a tte a pale xo
 tšwa, e be lekhula mosadi a jewe
 ke ntlo.

Ke esa le madi, xoba di bedi sa bopya
 di epelwa ke bakekolo mo ba tsebexo.
 Monna wa xaxe le xo di bona a ka sedi
 bone; xo tee le batho ba ka se di
 bone. Mosadi o belexela ka ntlong
 mo mmuteding, ka fa ntlong e batho
 ba sa tsenexo, ba ka dietsa Setsiba
 se sengwe sa monna wa xaxe xore
 a se bone xe a belexa. Ba a mo
 kotamisa, a tlardatša maoto, a ithsama
 ka leboto. Basadi ba ba xo se belexe
 xa ba dumelelwe xo tsena, le basitsang,
 le basimane, le banna. Xo tsena ba ba
 šetšexo ba kilo ba bona kôma ye,
 bakekolo fela xa a šetše a le
 tsietsing bakekolo ba a mo dik'isetša,
 ba mofa matla xore a se lape, ba mo
 kxa dimola. Basadi ba ba se belexang
 bona xa ba dumelelwe xo tsena xe
 mosadi yo mongwe a belexa. Xoxo
 le thata bakekolo ba bakxonang, ba sumisa
 diatla ba sekamole, xore a bofoloxe.
 Xe a sa belexe kapela, ba ya ngakeng
 xore a bafe dihlare tša xo
 nyefolola dikxole.

219

VII

Birth No. 11

K34/12

7

Xe e le la mathomo a belexa o beleswa
 ke bo mmaxe. A mmonthse le mnenelwe.
 Xe e le mahloa adibona o tla itebalebela.
 Yena a ka no beleswa ke yo mong le yo
 mong yo a ^{mo} tsebaxo. Mosadi xe a hwile
 a belexa bare o balailwe kentho. Xe a hwile
 a setse a belexite ngwana le yena o tla hwa
 ka xobane a sena se a se nyanyang. Xe
 mosadi a belexa xotete ngwana o bolokwa
 nae bare oya mmopula xe a belexite
 ngwana a ka moraxo a hwa, ngwana a
 phela, mosadi oya bolokwa, ngwana
 a tsewa ke ba mibo mmaxe mosadi,
 monna a isa kxomo ya xo ba fepa,
 xe a sena kxomo o tla tse tse, le a
 yako ke batshea a ba lopolla ka
 kxomo. Xe a sena kxomo a kase
 ba bone. Kxomo e uwe e bitšwa
 xore ke letswete la bana. Ngwana
 xe a vwele o ya hlapišwa ke bo
 kokoaxe, o ripya lehlaka ke
 bo mmaxe mosadi xe e le ngwana a
 mathomo, xe e le wa bobedi o ripya lehlaka
 ke bo mmaxe le soxana. O ripya lehlaka
 ke batswadi baxaxe, xe a sena batswadi
 mo xongwe ba ka mmola eta ngwana.

219

VIII Birth No. 11

K34/12

8

Ke a se na batswa di' a ka itirela xo rpa
 lehlaka. Ba baatši, ba lobile bana ka taba
 yeo. mafahla le xo e le ba bararo ka
 ba domelelwe xo ba kona. Ba a bolawa
 ka makhura. Ba a peya ka makhura
 a kxomo a lefeko, yare xela a fiša, a
 bela, ba ba nweša, ba ehwa. Bare ke
 ba fokodi. Ke ba hrite, batšea pitsa ye
 kxolo, ba ba tokela, ba e khurumela,
 ba ya bo di beng byo botāla, ba ba
 folešetsa fase-fase xa bona, ya e ba
 lebitla la bona. Ke mosadi a phela ka
 xo belexa mafathla, o tla no swana
 le moopa ya sa belexong, ngwana
 xe a tšwetšwe e le šexole, xa a
 bolawe, o ya lasura a phela. Ke ngwana
 a ka tla a mela meno a ka xodimo pele
 le yena, o ya bolawa, bare ke lešeka.
 Ba ra mmaxe bare e ya kxonyeng, xa
 sa ile kxonyeng ba šala ba a peya
 makhura a kxomo a maswana ba
 mo tšwara, ba mo nweša, a ehwa.
 Ke Mmaxe a boya bare ngwana
 ola re bolaitle ka xobane ke lešola,
 o tla re loka sethitho, mmaxe a dia
 tšwii! tšwii! tšwii!

219

IX

Birth No. 11

K34/12

9

Ba tšea ba o boloka. Mosadi xe a
 belexe o tšea matsatši a seswai a ntše
 a le ka fa utlong. Pele lehlaka
 a le se le foforexe, mosadi a kase
 tšwe. Tsatši le lehlaka le foforexang,
 ke kore ngwana o xodile a ka tswela
 ntle a bonwa ke batho, pele a sea
 tšwele ntle o swanetswe ko thswarwa
 -thswarwa. Xe a thswarwa thswarwa
 ke xe ba mme a, kore le xe batho
 ba xo seleka ba karata ko modira
 kotse, a ba palele, ka kore a theilwe
 ka dihlare, di boye le modiri wa tšona.
 Xe a se no thswarwa thswarwa, o tšwela
 ntle, xa ba dire monyanya. Papaxo
 ngwana xe e le mohumi o nthša
 Dudi a e bolaya, a direla ngwana
 thari ya ko mapula. E šuxina ke
 bakkekolo ka motōlo, ba e setla ya ba
 ya butšwa. Mo xongwe ba ee fa
 mokxalabye yo mongwe a e šuxa,
 a ba a e butšwiša. Ba thoma
 ba e se xa, ba šadiša makoto,
 ba rokelela masoto mo xo yona,
 ya bopula ngwana.

Baeng ba basepedi xa ba bone ngwana
 yo a sa tšoxo ~~bebelexwa~~, xe e le baeng
 ba ba tšobexaxo bona ba ammone,
 Fa pele a monyako ba beya lephako
 la xo thibela batho. Lephako ke thata
 e fomilwe ka dihlarere, e ho ditšwe ka
 seklare se sentso. Ba ba le tsebaxo xa ba
 tseene, ba kwafama ntle. Le xe molwetsi
 a lwala kudu, ba beya lephako, xore batho ba
 se mo tseenele, ba mo loka sethitho.
 Lephako ke sešupa sa ko bonthša xore xo ya
 xanetswa. Ngwana xe a senotswalwa ka a
 nyanye bammaxe, eopya mmmaxe o ya a lelwane
 ka dihlarere koda a lafwa matōtū, ngwana a kxona
 anyanya. Sejo sa xaxe o nwa nthso. Nthso ke
 metse a a pewa, a nwešwa mpeng.
 Mo xongwe ba e pa diša ba di a peya ba
 di a peya bitša xobe bya ngwana.
 Mmaxe xe a ile nšemo, xe a boya o
 ya ~~hamotwa~~^{ikxangwa} mafsi, xore ngwana a se
 nyanye a a fišana. Motswetsi o ja
 bokobe ba maanyaane ba mphokolo. A
 thutū faletšwa metse le ona anna a sa
 le bothitho. A thuthu fatša mala.
 Mosa di xe a sa tšo belexa, o robala
 ka mpa, a thoba mokoko tlo.

219

XI

Benth No 11

K34/12

11

Mosadi xe a seno beleka o robala ka mpa ya sebete. Ba mo thoba mokokotlo oo, ba ya nao. Xe a mosadi a sa' seno beleka, ka anwe metse, ka boloi byo bokola. Xe a ka lebala a nwa metse, e tla nama e le ~~mona~~ leho la xaxe. Xe anwele metse a bots'idi, a nama a kitima le mokokotlo, a ripa senyetsane. Ba bangwa ba be ba anwe ka sehlare sa mošitsa, mošitsa o diya dixwere, ba a di kxabelela ka selong, metse a hixibila, ka morako motswetši anwa. E tla be e le xona a tla thawile xo nwa metse a bots'idi. Basadi ba bangwe ba be ba fets'e beke tše pedi le, di' le tharo, ba sa nwe meetse, Ba ba senayo diša ba dira boyalo.

Ngwana o a pešwa sephoko molaleng, o a pešwa ke ngaka. Xe le thlaka le wele bare ngwana o xodile, umaxe kokona a tšwa ka utlong. Ka ba di emonyanya

From A. J. Mahloana, Carlsonike P. Bag
end 52 Via P. P. Rust. Informant. Mrs. M. Mahloana